

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Miercuri

6/18 nov.

Ese totu a opt'a di

Pretiuu pentru Austria

pe jul. — dec. . . . . 4 fl. —

Pentru Romania

pe jul. — dec. unu galbenu.

Nr.

39.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu

IV.

1868.

**Deca faptele natiunale inainte de 1630 sunt numai instinctive séu de
consciintia si ratiunale?**

(Urmare.)

VI.

— Fapte numai instinctive! . . .

— A! déca spre a-si poté pastrá *viéti'a*, amu aflá pre strabunii nostri, mai apoi, in seclii urmatori, nadasfndu-si consciinti'asi ratiunea spre a *esiste*, fia si in conditiune de sclavi, fara sê proteste macaru cu sange si mórte contra jugului servitutii; déca, dîcemu, spre a-si pastrá o *factica* esistintia, i vomu aflá apoi, dupa pucini ani in urm'a lui Mateiu Basarabu si Lupu, esfndu cu *pane si sare inaintea neamicului natiunalu*: o! atunci, dar' atunci numai, sê ne întórcemu cu onóre ochiulu inlacrimandu, de la acelu trecut de fapte nedemne, de fapte, cari déca fura instinctive, nu primira inse neci o amendare, neci o directiune spre bine de la *ratiunea*, de la *consciinti'a* ce Domnedieu deslipè de la sine spre a o impreună cu *omulu-lutu*, ca aripile ce dete paserei spre a o naltia pe d' a supra celoru infime. (Aplause.)

Dar' inca odata! nu! nu sunt fapte puru instinctive neci in epoc'a, la care ajunseramu cu rapedea nóstra revisiune.

VII.

S'a sustienutu inse câ imperiulu Romano-bulgaru este si elu unu actu instinctivu.

Nu cu instinctulu de conservare, ci cu ratiunea, cu consciinti'a natiunala cea mai desvoltata, aceste acum servindu directe conservatiunea natiunala, acum servindu-o indirecte prin desvoltarea culturei, a civilisârii, a cugetârii, cu ratiunea, dîcemu si cu consciinti'a natiunala numai se va poté esplicá de istoricu treptat'a inlocuire a domniei Bulgariloru a supra Moesiei si a unei parti din Daci'a trajana, de domni'a Romaniloru. . . . Cercetati in Nicet'a Choniates, Cinnamus. — De n'ar fi pedantismu asi face o lista mare de scriitori, carii ve potu aretá cum Romanii, cu o maturitate politica admirabila, se aliaza, acum cu Bizantiulu, acum cu Pacinatii, acum cu Ungurii, chiar spre a contrabalantia pre fia-care din ei si pre Bulgari in deosebi.

Trecerea la domni'a Romano-Bulgara inca din seclii 7 si 8 a Romaniloru Bacianus (642—668), Terbelis, Cornesius (714—715), Telerius (762), Paganus (762—764), Umarus (764—765),

Baianus, Campaganus (765), Telericus (774—777), Cardamus etc. (791—796); Crestinarea apoi la 860 (vedi *Simionu Logotheta* pag. 440) vedi Zonara — Leonu Gramaticulu — pag 460, Continuator Constantinu pag. 101—102 etc. a regelui Bogore (Mihailu) prin influinți'a ce eserită cultur'a artistica romana (Metodiu), cererea ce facu Mihailu de preoti *latini* éra nu *greci*, sunt atâtea dovedi eclatante de intensitatea la care érá consciinți'a natiunala a Romaniloru!

Ce *ratiunala politica* la Romani inainte de domolirea Bulgariloru si ce *ratiunala politica* dupa. . . Inainte Avarii cu Caganulu loru din Olteni'a mica érá aliatulu contra Bulgariloru, si candu Avarii sunt rasipiti de imperiulu Bizantinulu cu ajutoriulu tocmai a Romaniloru din Daci'a trajana, vedeti pre Romani cum se sprijina pe aliantia cu Pacinatii si Comanii si cum cu acesti barbari tienu in respectu pre bulgari si pre Bizantini, érá cu Bisantinii si Bulgarii pre Pacinati!

Si mai apoi candu Vasile Bulgaractanulu va sfarimá primulu imperiu Bulgaro-romanu, la umbr'a acelei umbre de imperiu Romanu de resaritu, vedeti cum Municipiulu romanu in ambele Dacie infloresce si ia preponderanti'a si nasce, inca in seclulu IX, ducate in Ardélu, Munteni'a, Moldov'a. *Viéti'a natiunala* circula cu nesatiu in campfile mai libere de invasiuni ale Daciei. — Sê vina apoi Ungurii; ei voru aflá duci care sê nu le iésa cu pane si sare inainte-le, ci sê le steie cu peptulu la tiermii riului si sê le strige: „Nu! pamentulu ce vroiti, nu-lu veti avé câtu voiú traí eu!“ (Aplause vii.)

Si impacare cu Ungurulu nu se va face decátu prin *darea manei* de libera alegere la domni'a Romana a unei dinastii persónale Maghiare, érá nu prin instrainarea independintiei natiunale. — Si ni se spune, câ consciinți'a natiunala nu érá desteptata dejá!

Érá candu Ungurulu si-aróga drepturi de invingetoru, Romanulu afla la indemana aliatii in Pacinati si Comani. Acestia facura pre Maghiari, sê apuce calea Panoniei. Si candu la rendulu loru devenira periculosi natiunalitâti romane, vedeti cum prin aliantia cu Romanii din Moesia, cesti din Trajana li tienu faci'a, vedeti-i apoi, dupa cum aréta Niceta Choniates in ann. lui S. Comnenu Aug. vedi Cinamus, Sincari 213—214, *Lucius*, de Regno Croatiae et Dalmatiae, Josephus Acemanus (in Calend. Hist. Universi. T—I p. 2—C—3 etc.) si Engel (Antiq. Hist. Valachiae Partea I. p. 141) isgonindu in aliantia cu Bizantiulu pre ultimii Pacinati din

tiéra preste munti *Tevizoq* in marginea Taurra-Scitiei.

Dar' Maghiarii voru a-si intinde pintenii preste fruntariile Daciei? Atunci vedeti pre Romani intrandu in aliantia cu Manoile Comnenu (1143) spre a incepe cu Ungurii lupte ce implura secund'a diumetate a seclului XII. Aceste lupte tienura pana mai la mórtea lui Geisa (1160) si fura teribile Maghiariloru, câ-ci Romanii din Moldov'a, Ardélu si Munteni'a sprijiniti de Moesi'a si imperiu, stringeau Panoni'a ca in unu clesce de feru.

VIII.

Dar nu este o manifestare mai neindolnica a desteptârii (déca vre-o data a fostu adormita) a consciintiei natiunale romane ca in diumetatea depe urma a seclului alu XII-le care cuprinde sublimel lupte ale fratiloru Petru, Asanu si Joanu pentru reinchiagarea imperiului romanu-bulgaru!*)

Neperitórie documinte de desceptare natiunala, de fapte in care *instinctele animale* tacu spre a vorbi cu vócea clara a *consciintiei, ratiuneu!* Romanulu Asanu nu vré vieti'a ca pretiulu serbitutei tierei sale, elu rescumpera cu ani de teribile lupte dreptulu d'a traí ca natiune romanesca. Admirabila este politic'a lui, care-lu impinse sê unesca la proiectele sále grandióse de reconstitutiune natiunala pre Romanii din Daci'a trajana si sê caute aliantia lui Fridericu I. contra imperiului grecescu! . . .

Ce? Sunt mari domnfile lui Mateiu si Lupu pentru câ de la ele influinți'a gréca au invinsu pe acea slava! . . . Dara câtu mai mare trebuc sê fia acea epoca in care imperatorele Jonitiu reclama sanctiunea revolutiunei romane, independenti'a Romanismului, nu pe putere de armeci pe dreptulu de *sange*. . . .

A! candu de una dí se dícea, dómnele mele si domnii mei, câ faptele acestei mari epoce erau fapte instinctive, n' ati surprinsu cu urechia animei, o síópta, unu murmuru de protestu! Érá geniulu Romanismului, care agita faldurii

*) Dice unu scriitoriu spaniolu de Asanu: Asanu, hombre ilustre entre los Bulgaros, descendiente de los antiguos Reys de este Pais, aviendo formado con surdos hermanos Pedre y Juan, et designio de libertarse de la dominacion delos Griegos, y queriendo hacerlo con algun predexto aparente, fue por los annos 1187 a presentare al Emperador Isaac el Angel para pedirle algun empleo en sus opeceitos con algunas tierras incultas del monte Hemus . . . etc.

acelui drapelu *) spre a ve face sê cetiti pe elu acelu sublimu tîpetu de neinvingerea Romanismului, acelu tîpetu alu *desceptării consciintiei natiunale*, ce anim'a bravului si marelui Jonitiu tramite Romei: „*Reduxit nos ad memoriam patriae et sanguinis.*“ (Emotiune. Frenetice aplause.) „*Civis Romanus sum*“ nu mai resuna pe tiermii Tîbrului, ci pe malurile Oltului, ci in Craiov'a séu in Têrnova (Terra nova) ci in animele Romaniloru de la Nistru la Emu, de ingrodia lumea, de tremurá maghiariulu, de putura fi, asurdîti neamicii de elu, sê se arunce in diverse parti ale Daciei in brazd'a inca uda de sangele atâtoru generatiuni, semintia din care, candu va cadé imperiulu romano-bulgaru, va incoltî noulu ramure ale Romanismului in Muntenia si Moldova! (Aplause.)

A! candu Bizantiulu sdrobotu tremurá la numele Asaniloru si alu lui Joanitiu, candu Ungurulu redusu in fruntariile Panoniei sale, se tênguia Papei, (vedi *Teiner*: monumenta Slav. Merid.) câ Jonitiu i-a incalcatu pamenturile. Candu Jonitiu desi Domnu si preste Bulgari se alipia de beseric'a Apusului, numai câ-ci erá *latina*, candu elu si-tramitea pre insu-si fiulu seu impreuna cu alti feciori de preoti sê invetie la Roma limb'a latina; candu elu, in o epistola catra Pap'a, vorbesce de esistintia de *carti*, scripte, din cari a si aflatu multe relative la originile natiunale si la dinasti'a sa domnitória; óre mai remane cuiva din nou indoiéla, câ adeverat'a revenire la *Romanismu*, câ adeveret'a restauratiune natiunala nu este din seclulu alu XVII si neci din alu XVIII-le, ci din alu XII-le seclu in care se aflá radicata preste tote un'a din culmele ce compunu sîrulu muntiloru auriti de lumin'a desvoltarei consciintiei natiunale. (Aplause.)

Trei-Erarhi, Curtea d' Argesiu, Udiste Nasturelu, Urechia chiar, Costinu! Éca in seclulu alu XII-le cetati ca Craiov'a, state ca ducatul Fagarasiulu si Maramuresiulu. . . . Nu Udiste Nasturelu, carele in cartea ce tiparî sub Mateiu Basarabu scrie, câ: „Socotiamu câ mai tóte limbele au carte pre limb'a loru si cu acea cugetare“ . . .

Scóte acést'a carte anume *pravil'a* pe limba romanésca, . . . ce o declarase ca „*reduxit nos.*“ Nu o invingere a grecismului a supra Slavismului, ci o invingere a Romanismului a supra strainismului in genere.

*) Dlu V. A. Urechia aréta unulu din drapelele decorative ale salei, pe care erau scrise vorbele lui Jonitiu, citate mai josu.

Éca aci nu Urechia si Costinu cercandu dupa Dlugosi Pascowski etc. se probéza cu *sfêla*, câ Romanii nu sunt din semintiele Romei, cum sustiene Mihailu Calugarulu, Simion Dacalu si Eustasie Logofetulu, ci unui *capu* care pórtá coróná imperiala spunendu lumei inmarmurite si admiratrice, spunend'o cu spad'a in man'a imprudentelui imperiu frâncu de la Bizantiu; câ elu este *Jonitiu Imperator Blahorum* si câ *Blahi suntu vechi Români!* . . . A! déca acést'a este a se uní instinctive spre *concurare* cu Bulgarii, atunci nu mai intielegemu care este fapt'a, ce se dîce ratiunala, si de consciintia natiunala!

IX.

Dar inca va dîce: fia! consciinti'a natiunala e desceptata, ce faci inse cu limb'a romana care e pusa pe planulu depe urma si sacrificata limbei bulgare!

Noi tocmai in acést'a concessiune ce Români facu Bulgariloru, vedemu urm'a a noue fapte *ratiunale* aloru nostri. *Instinctive* urmá sê fia altramintrele; *ratiunala*: Români dau *pucinelu si formululu* spre a avé multulu si fundamentalulu. Si apoi recunóscemu fatalminte inca urm'a sê fia astfelu: Românelu esía de sub domnia limbei latine; inca limb'a sa nu erá o limba scrisa; acea bulgara se scrie graci'a Româniloru Metodiu si Cirilu, si ea sê impuse ca limba scrisa, in diu'a candu limb'a latina tacu in oficialitate si in beserica. Dar óre din cauza câ la cutare poporu, Ungurulu anonimulu Bele si Polonulu Dlugosi au scrisu operile loru nu ungresce si nu polonesce, ci latinesce, amu permite cuiva sê nege Poloniei si Ungariei pre acesti scriitori si sê dîca, câ consciinti'a natiunala maghiara nu datéza de câtu de la 1790 de cându adeca au inceputu a parasí limb'a latina! . . . Si ce ni se spune mai la urma? Câ sub Lupu si Mateiu *grecismulu* au inlocuitu *Slavismulu* in beserica! Noi scimu inse, câ din stravechiu aceste limbi si-impartiau stranele besericiloru. Si déca *Romanismulu* se folosi de lupt'a grecismului cu Slavismu, de nu mai dinainte, celu pucinu sub Stefanu celu-mare, cu unu seclu inainte de dat'a la care se pune renascerea, in beseric'a St. Nicolae din Jassi se facea locu limbei romane alaturea cu limbele slave si grecesci se dedea si limbei romane o anume capela din cele trei ce si pana adi s'au conservatu la acést'a beserica reprezentatória fidela a diverselor influentie ce s'au luptatu in campi'a nóstra literaria si natiunala. (Aplause.)

V A. Urechia.

(Finea va urmá.)

DE CE PLANGU EU.

Plangu, câ-ci ea se duce, si eu stau pe locu,
Câ-ci ea e de ghiatia, si eu ardu de focu.

Astfelu plange flórea frageda si lina,
Candu dupa lumin'a sórelui suspina.

Astfelu plange riulu, ce nu scie unde
Vérsa de candu lumea tristele lui unde.

Astfelu plange ventulu, candu lu-impresoru
Valurile marei in midiloculu loru.

Plangu, câ-ci n' are cine doru-mi sê 'mblandiésca,
Sóre n' am in sufletu ca sê-mi incaldiésca.

Anim'a mea sbóra dup' o stea palita,
Ce s'a stinsu nainte de a fi iubita.

Plangu, câ-cidéca 'n bratie m'asiu cercá s'o stringu,
Stringu o umbra rece, — si de-aceea plangu.

Georgiu Baronzi.

SUVENIRI DE CALETORIA.

X.

(Ca in o gradina frumósa, — despre teatru, — boerii la Brasiovu, — societate secreta, — principiile societâti, — „Societatea literaria,“ — siedintiele ei, — la Golești, — juramentul din altariu, — primul diuariu romanescu, — unu altu diuariu, — Campinianu si Eliade, — societatea filarmonica, — conservatoriulu teatralu, — primele piese studiate.)

In numerulu trecutu m' am incercatu a vi infatísiá unu tablou generalu alu Bucuresciloru, in câtu mi-a concesu acést'a ingusta cadra a unui articulu de diuariu. Cu permisiunea dvóstre sê trecemu acuma la specialitâti.

Dar de unde sê incepu? Sum in positiunea aceluia, carele in o frumósa gradina de flori nu scie sê-si aléga flórea cea mai frumósa. O multíme de obiepte mi se imbía, atragandu-me care de care mai multu cu interesele sale particulare.

E bine sê alegemu dara. Dvóstre inse, stimabile cetitórie, pare câ-mi sioptiti melodiosu, sê vi vorbescu despre teatru, despre teatrulu natiunalu. Ast'a este si dorinti'a mea, câ-ci teatrulu fu principalulu meu studiu sub decursulu petrecerii mele la Bucuresci.

Vorbindu despre teatrulu natiunalu, speru a vi face deosebita placere, facandu pe scurtu istoriculu acestui institutu natiunalu romanu, ce are un'a dintre cele mai frumóse misiuni.

Dupa scolarea lui Tudoru mai multi boeri,

patrioti buni, fura siliti a emigrá in tieri straine. Unii dintre ei se retrasera la Brasiovu si acolo formara o societate secreta. Capii si fondatorii ei fura Nicolae Vacarescu, Grigorie Balanu si Const. Campinianu. Afara de acestia societatea mai avea si alti membri. Societatea acést'a, afara de interesulu seu politicu, avea si o programa literaria: compunerea unui dictionariu romanu si formarea unei gramatice romane.

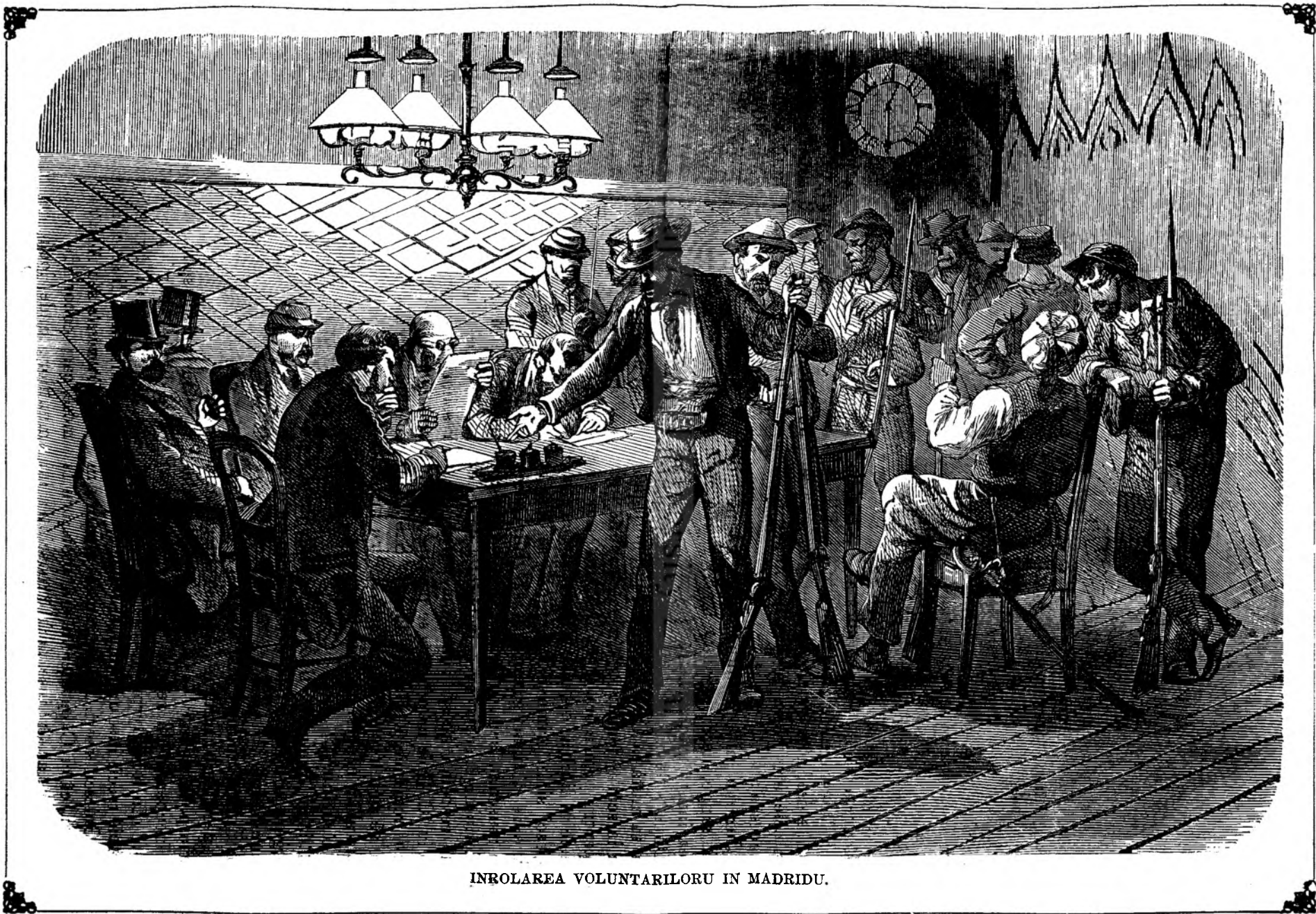
Restituindu-se pacea, multi dintre boeri se intornara in tíera. Dar unulu dintre capi Nicolae Vacarescu morí la Brasiovu; Const. Campinianu fu numitu de voda Grigoiru Ghica primu consilieriu alu seu. Dintre toti remase numai Constantinu Goleșcu.

Intornandu-se din caletoríile sale acestu mare patriotu, facú cunoscinti'a lui Eliade, carele atunce erá succesorulu nemoritoriului Lazaru, dandu lectiuni de gramatica, geografia si matematica in scól'a din St. Sava.

Resultatulu cunoscintiei lui Const. Goleșcu cu Eliade fu formarea unei nóue societâti secrete. Principiile conducerii ale acestei societâti fura aceste: 1) scól'a din St. Sava sê se implinésca si sê se innaltie la gradulu de colegiu. Dupa modelulu acesteia sê se creedie alt'a in Craiov'a; 2) crearea scóleloru normale in capital'a fia-carui judetiu prin elevii estii din college; 3) crearea scóleloru primarie in fia-care satu; 4) fondare de diuarie séu gazete in limb'a romana; 5) abolitiunea monopolului tipograficu; 6) incuragiarea spre traductiuni in limb'a patriei, si tiparirea acestora; 7) formarea unui teatru natiunalu; 8) staruire spre esîrea din regimulu fanariotu prin reforme intielepte séu renoirea primeloru institutiuni ale terei.

Dar o societate secreta nu putea sê faca multu intru propagarea acestoru principii salutare. Trebuiá o procedura pe fatia, legala. Deci se infintia o societate publica, numita „Societate literaria,“ la care luara parte toti ómenii de frunte din capitala, intre altii chiar, si cei trei frati ai domnitoriului Grigoiru Ghica, adeca Micalache, Alesandru si Constantinu.

Societatea acést'a tienea adunâri si formà unu felu de casina in cas'a lui Const. Goleșcu. Siedintiele se tieneau sér'a si atrasera atentiu-nea toturoru patriotiloru adeverati. In aceste serate se puse temelf'a literaturii natiunale. Aice se cetira primele produse ale puciniloru literati romani de pe acele tempuri, intre cari binemeritatulu nostru Eliade eluptà admiratiunea toturora, si innaltia limb'a romana la demnitatea sa natiunala. Dinsulu cetí o gramatica a limbei romane, care se tiparí in anulu urma-

INROLAREA VOLUNTARILORU IN MADRIDU.

toriu la Sabîiu, — si mai multe poesii traduse din Lamartine, cari avura unu efectu mare. Totu in aceste serate se cetî si gramatic'a lui Georgiu Golesecu, care se tiparî in 1840 in tipografi'a lui Eliade.

Primulu resultatu mai importantu alu acestei societăti fu numirea unui comitetu de catra Grigoriu Ghica, care compuse regulamentul organicu pe datine romane.

In tómn'a anului 1827 ivindu-se ciuma in Bucuresci, Eliade dimpreuna cu elevulu seu Capatîneanu, initiatu de dînsulu ca alu treile membru in secretele societăti, se retrase la mosî'a Goleseci. Nu peste multu sosî si proprietariulu mosîei, Const. Golesecu.

Si acolo, departe de sgomotulu Bucuresceanu, acesti trei barbati subscrisera in altariulu besericei juramentulu secretu de a lucrâ pentru realisarea principiiloru citate mai susu.

Regretu, câ nu potu publicâ aice juramentulu acel'a intregu. In „Isacharu“-lu dlui Eliade, de unde scósei tóte datele de pan' acuma, precum si cele urmatórie, se gasesce numai pasagiulu acest'a :

„Jurâmu in cele dupa urma, câ neci o péta de sange, neci o violare nu va intiná implinirea indetoririloru nóstre!“

Dupa subsemnarea juramentulu, Capatîneanu se mutâ la Craiova, unde fu numitu profesorulu la scól'a fondata de a se propune intr' ins'a pentru prim'a óra gramatic'a, literatur'a si sciintiele in limb'a romana; Eliade petrecù érn'a la Goleseci si in primavér'a venitória se duse la Sabîiu spre a tiparî gramatic'a sa. Intr' aceea venira muscalii, carii iubiau pe Const. Golesecu. Cuartieriulu generalu avea trebuintia de buletine de resbelu. Acést'a ocaziune pareâ binevenita lui C. Golesecu pentru a se poté incepe unu diuariu romanescu. Scrise dara la Sabîiu lui Eliade sê se întórea la Bucuresci si cerù in numele acestuia concessiune spre inceperea „Curierulu Romanu.“

Eliade cumperâ tipografi'a stabilita la Mavrogene si fondâ numai decâtu primulu diuriu romanescu.

Nu peste multu se mai fondâ si o alta fóia, care aparù sub titlulu: „Ahausu literariu la Curierulu Romanu,“ — si esiâ in brosiure lunarie, incependu cu regule de stilu si cu tractiuni din lord Byron.

Abié trecù inse unu anu, si binemeritatu Const. Golesecu morî. Eliade remase singuru in Bucuresci, câ-ci Capatîneanu erâ profesorulu la Craiova, intr' aceea inse facù cunoscinti'a lui Joanu Campinianu, caruia i comunicâ pro-

gram'a societăti secrete, si i spuse cu parere de reu, câ pentru evenimintele resbelulu societatea literaria s'a desfiintiatu.

Campinianu si Eliade se intrunira pentru realisarea ideiloru salutarie si facura o insocire noua, numita: „Societate filarmonica,“ carea avea misiunea sê implínésca articolii 6 si 7, din principiile insîrate mai susu.

Toti patriotii adevérati intimpinara cu caldura acést'a societate si in scurtu tempu subscrisera 1077 de galbeni pe anu.

Afara de aceste subscrieri, se mai facura si alte dotatiuni. C. Manu lasâ prin testamentu pentru teatru natiunalu si edificarea lui 2000 galbeni; Costachi Rasti darù pentru tiparirea pieselor dramatice lei un'a mia; J. Campinianu, afara de cei 48 de galbeni subscrisi pe anu, darù 110 galbeni si mai tardû 18 mîi de lei. cu cari s'a platitu deficitulu scólei; Nicolae Danie-lopulu a donatu la mai multe representatiuni stofele pentru garderoba; Eliade, afara de cei 36 galbeni pe anu, mai darù inca banii incursi pentru anunciurile publicate in „Curierulu Romanu.“ Acést'a suma se urcâ la 40 mîi lei.

Adunandu-se paralele, societatea se constitù numai decâtu. Directoru se alese neobositulu Eliade. Apoi se infiintâ o scóla, unu felu de conservatoriu teatralu, unde ténerii carii se otarira a inchiná talentele loru Thaliei romane, studiara literatur'a, declamatiunea si artea musicala.

Acestu cursu durâ siepte luni. In acestu tempu elevii scólei dramatice studiara dóue drame clasice: „Fanatismulu“ de Voltaire si „Amfionu“ de Molière.

Nu peste multu directiunea anuntiâ Bucuresciloru o surprindere pré placuta, *prim'a representatiune teatrala*, despre care voiu scrie in numerulu venitoriu.

Iosifu Vulcanu.

SCRUTARI MITOLOGICE LA ROMANI.

XVI.

Frumósele, Maestrelé, Sioimanele, Ielele, Ventósele.

Sunt nesce spirite de munti, cari nu numai câ in diverse parti ale teritoriulu romanescu ocuru sub numiri diverse, dara prea de multe ori inse-si numirile li se confunda un'a cu alt'a.

Frumósele séu *Maestrelé* sunt nóue fete frumóse, cari coborindu nóptea de prin verfulu muntiloru unde locuescu, insîtra dantiuri pre érba verde la luna, apoi se redica in sboru si

trecu cantându preste sate concomitate de câte unu caleuzu. De multe ori audîmu betranii spunendu-ne că in cutare séra au ascultat cu placere nespusa la cantulu framóseloru ce au trecut cu alaiu pre de asupra casutiei sale.

Caleuzulu loru este totu de un'a unu lautariu, cimpoieriu séu cantaretiu din poporu. Elu trebue sê li servéscă noua ani deplinu sê li cante si sê iee parte la tóte aventurile loru amoróse. In fia care anu este slavulu nedespartîtu a unei, si dela aceea a carei gratîa a meritat'o mai bine in cei noue ani, primesce la despartîre darulu sê fia séu lautariulu celu mai maestru séu cimpoieriulu celu mai doiosu séu jucatoriulu celu mai infocatu.

De unde si dîce poporulu despre cantareti renumiti că ei au fostu caleuzii, cantareti séu cimpoierii frumoseloru ce e totu aceea ce ni spunu traditiunile si autorii vechimei, că bardii erau favoriti museloru.

Frumósele nu suntu alt'a decātu cele nóua muse grecesci atātu dupa nume, cătu si dupa cultulu loru. Se dîce că ele ar fi fostu odata in societatea lui Alesandru celu mare si lu-ar fi petrecutu pana la fontan'a nemuririi.

Sioimanele séu Ventósele inse sunt acelea ce in Romani'a si o parte a Transilvaniei se numescu *Iete*, si fórte adese ori se confunda cu numirile anterióre. Ele sunt nóua dieci si nóua la numeru, traescu ascunse prin munti, codri si pesteri si stau tóte sub guvernulu nestramutaveru a *Mamei-padurii* si *Mosiu-codriloru*.

Ele nu potu neci de cum se rivalizeze cu cele d' antâiu, din contra suntu urîte sburlite si pocite. Éca cum le descrie poetulu *Jon Vaccarescu*:

„Un'a e chióra
Cu-unu ochiu de cióra,
Alt'a spetita
Multu obosita,
Alt'a gusiata
Totu cërta cata,
Alta barfesco
Prea neghiobesce,
Un'a gângava
Stâ pre gâlcéva,
Alt'a bogata
Sciópa inganfata,
Alt'a calica
Gabósa mica
Tóte pismasie
De omu vresmasie.“*)

Nóptea trecu hâraindu-se, mâraindu-se, du-

duindu si sguindu preste campfi si lunci rapindu poterile ómeniloru. — Cunoscú unu omu care avendu deosebita pasiune spre venatu, erá silitu de multe ori sê-si caute salasiu prin creaturile stanciloru si borteles arboriloru. Intr' o demanétia lu-aflara nesce caletori intru o padure departata cu capulu la radecin'a unui stejaru grosu si nu potea neci sê se scóle neci sê mai vorbésca ce-va; suntu diece ani de atunci de candu Sioimanele i-au luatu puterea ce neci adi nu au mai capetatu-o.

Numirea de Iele se pare a fi dela grecesculu Gello, ce dupa credinti'a Lesbiloru erá o vergura de tempuriu mórtă, si dupa mortea ei amblá incóce si incolo si ucideá pruncii.

XVII.

Ursitele.

Suntu dóue fetióre pururea tenere, ce la septeman'a dupa nascerea pruncului vinu nóptea la ferést'a casei si ursescu pruncului de siepte dîle o viétia lunga ori scurta, fericita, ori valorósa.

In onórea loru se pune in nóptea aceea pre mésa unu taiaru cu farina si unu vasu cu oleiu de oliva. Despre ele aflâmu urmatori'a istoriora in districtulu Fogarasiului: Candu strabatuse Alesandru imperatulu pana la paradisu, aflá acolo unu imperatu cu numele Joanu siendiundu pre tronul, éra cu petiórele scaldandu-se in apa calda de isvoru. Intrebându-lu Alesandru că de ce lucra asié, imperatulu Joanu i-responduse că ap'a ast'a are darulu reintineririi. Alesandru lu-róga sê-i dee si dinsului din ap'a ast'a. Dara dóue fetióre ce erau in servitiulu dinsului i-furara ap'a ce o capetase, si acum traescu pururea tenere, scú venitoriulu omului si la nascerea sa i-deschidu calea vietiei.

Mósiele sciu se enareze demaneti'a totu secretulu vietii ce ursitoriele lu-au descoperitu omului din léganu.

Tóta credinti'a acést'a nu e alt'a de cătu o ruina din cultulu predestinatiunii, cărei au fostu supuse tóte popórele in viétia loru primitiva, si care inca pana asta-di in orientu face pre regii regiloru sê dórma pre patulu moliciunii orbi si neactivi si pre sclavu ca sê-si pórté jugulu seu de feru ca darulu ce i lu-a datu sórtea pre asta lume.

In legatura cu acestea aflâmu in tienutulu Hatiegului una traditiune prea caracteristica nu numai pentru credinti'a in ursitórie, dara totu odata momentósa si pentru deslucirea unui puntu din istori'a natiunala.

Pre tempulu lui *Danu Capitanu* vinu ursi-

*) Vaccarescu, Poesii, pag. 342.

tórele la feréstr'a domniei sale si-i spunu câ in diu'a candu va ajunge baiat'a de curundu nascuta etatea de doi spre-diece ani, va vení imperatulu smeiloru sê o rapésca si duca la palatiulu smeóiceloru sale. Altmentrelea nu voru poté scapá pre *Orel'i'a* (Aureli'a) de câtu dîdindu intru unu vêrfu de munte o cetate sê o ascunda acolo din aintea lumei, pana candu smeulu dupa ce va fi cercatu tóte midilócele, sê o póta rapí, va vení odata in fórma de calugaru, spunendu-i câ de aci inainte póte sê fia libera.

In urm'a acestoru ursite Danu Capitanu dîdesce pre délulu de asupra Hatiegului unu castelu si inchide acolo pre mic'a Orelia *) punendu la pórtá pre doi voinici, cei mai vitezi din lume, sê se lupte cu smeulu in sabii si buzdugane candu va vení sê rapésca copil'a. Candu se implinescu doi-spre-diece ani vine imperatulu smeiloru, afla câ fét'a este inchisa si doi vitezi mai mari din lume sunt gat'a sê incépa lupt'a ori candu cu elu. Smeulu se asiédia acum pre vêrvulu muntelui celu mai inaltu pre Retezatu si cu manía si-arunca busduganulu seu de feru, greu ca lantiele iadului, asupra cetatiuei, ér' cei doi voinici redica manile catra sóre si aiépta busduganulu catra muntii Rusci **) fara sê lase ca sê atingá dîdurile micului castelu. Acum se pregatescu cei doi viteji sê atace ei pre smeulu ce rachnea cu turbare dese cutremurá temelile muntiloru. Fîindu câ pentru departarea cea mare ei nu poteau sê se lupte braciú la braciú, asié amendoí scotu bardele din suliti si amendoí de odata le asverle a supra smeului. Amendóue bardele lovescu vêrfulu muntelui si-lu rétéza de o data, ér smeulu de mania se arunca josu de pre gigantic'a cóma a muntelui, se preface intru unu riu mare (Streiu) si infuriaú curge cu rapediune preste stanci si se iniépta a supra muntelui *Orlea* sê-lu ruineze si sê rapésca pre Aureli'a. Pana astadi lovescu Streiulu cu o potere neinfranta in pólele muntelui Orlea, pana astadi inca siede ascunsa sub ruínele Orlei bel'a copila a lui Danu Capitanu, pana astadi inca nu si-a plecatu genunchiulu vre unu calugaru pre ruinele Orlei care se dîca frumo-sei copile sê ésa odata din intunereçu la lumina, semnu câ *smeulu inca nu s'a calugaritu.*

Nicolau Densusianu.

(Va urmá.)

*) De unde se díce câ si-a capetatu castelulu *Orlea* si numele.

**) De atunci se afla atátu fieru in muntii acestia.

ERÁ O NÓPTE. . .

Erá o nópte trista, si ceriulu plinu de nori,
Asié-mi pareá si lumea ca campulu fara flori.

Mergeam,mergeam ca dorulu, ce n'are 'n veci rabdare,
Grabiam, grabiam la dinsulu, sê-i dau o sarutare.

Si 'n locu de bratie calde, gasí amórea-i rece,
De-atunce o dorere me arde si nu trece.

Zefirii de-a mea gele stateau a suspiná,
Si-o négra 'ntunecime pamentu-lu astupá.

Vedeai natur'a 'ntréga in doliu lacrimandu,
Vediendu-me pe mine ca frundi'a tremurandu.

Si-atunci audu o vóce, ce-mi totu sioptiá mereu :
„Te du, te du departe, sê mergi din giurulu meu !“

De-atunci o desperare me pléca la pamentu,
Ce mai dorescu in lume, e veciniculu mormentu.

Maria Suciu.

INROLAREA VOLUNTARILORU IN MADRIDU.

(cu ilustratiune pe pagin'a 459).

Frumóse suntu dîlele, candu auror'a libertátii vine a delaturá tirainele si desfranele, ce in trecutu erau la ordinea dîlei! Frumosu este momentulu, candu fiii unei patrie si ai unei natiuni, carea voiesce a trái, punendu la o parte tóte interesele loru private, se intrunescu pentru a redicá cu mandría stindardulu libertatii si alu suveranitatii poporului!

Astfeliu de dîle au petrecutu locuitorii peninsulei iberice in decursulu lunei trecute. Dîle de fericire, dîle, care voru fi scrise cu litere nesterse in analele acelei tieri, odata supuse tiranieloru si barbarieloru celor mai neomenóse!

Tirani'a si-prinde ostasii sei cu funi'a, cei bogati si-cérca substituti cu sacrificarea unei parti din averea loru, éra libertatea este in stare a pune sub stindardulu seu, prin o singura resuflare, unu poporu, o natiune intréga. Sub acestu stindardu pasiescu atletii de voia buna si promitu cu bucuría, câ voru sê traiésca séu sê móra pentru castigarea drepturiloru poporului, pentru libertatea, ce a donat'o Ddieu pentru fle care creatura a sa, in mesura egala!

Ilustratiunea de facia ne presinta o asemine scena, candu tenerimea spaniola setósa de a resbuná vitiurile trecutului merge cu iubirea patriotica in facia, a se inserie in taber'a insurgintiloru.

Frumóse dîle suntu dîlele prime ale invierei libertátii! . . .

Societatea academica romana.

Conformu statuteloru ce societatea si-a datu, ea aro pe totu anulu a se intruni in sesiune anuala de la 1 augustu pana la 15 septembrie in Bucuresci.

Aceste statute s'au votatu in siedinti'a de la 24 augustu 1867.; ele sunt aprobate de catra domnulu romanilor, Carolu I.

In puterea acestoru statute, membrii societatii n' au intardiatu a se aduna si in estu anu la Bucuresci si a-si urma lucrările sale conformu scopului ce societatea si l'a pusu.

Societatea si-va publică actele sale, si publiculu va poté judecă deca ea si-urmăresce scopulu cu conscientiositate si cu scrupulositate chiaru, si deca ea a potutu face séu ba mai multu pana acuma de catu a facutu.

Dar si pana atunci fia-mi iertatu a face o recensiune despre cele ce societatea a lucratu in sesiunea anului curentu.

Premitu că sub totu decursulu sesiunei, membrii societatii, cati erau presenti, au tenuity mai in tote dilele siedintie parte in totu, parte in sectiuni, parte in comisiuni.

Lucrările principale au fostu, studiarea, examinarea séu censurarea operatelu de gramatica, ce incursera la delegatiune in urm'a concursului publicatu in anulu trecut; elaborarea unui regulamentu interioru pentru societate, si de aci prevederea ce societatea sé-si póta tiené siedintiele anuale mai cu inlesnire; facerea dispusetiuniloru pentru aducerea in curatu a fonduriloru societatii, si trecerea loru in administrarea societatii; facerea budgetului pe anulu viitoriu; preparariile necesarie pentru tenuitya unei siedintie publice si altele. Lucrări destulu de momentose si destulu de ocupative pentru terminulu scurtu ce lu avea societatea inaintea sa.

Sé treceam la siedintie si sé le urmarimu in ordine cronologicu.

Prim'a siedintia s'a tenuity la 16. augustu. Presiedintele cu viia bucuria a salutat pe membrii academiei adunati acum pentru a dou'a óra in capital'a Romaniei libere; dar' totodata n'a potutu a nu da espressione parerei de reu, că unii, ba o mare parte din membri, lipsescu.

Presenti erau: presiedintele I. Heliade Radulescu, secretariulu generalu A. Treb. Laurianu, apoi V. A. Urechia, J. Masimu, G. Baritiu, Ios. Hodosiu, A. Romanu, V. Babesiu si T. Maiorescu.

Lipsiau: T. Cipariu, G. Munteanu, A. Mocioni, A. Hormuzachi, J. Sbiera, J. Stregescu, J. Caragiani, V. Alesandri, N. Jonescu si C. Negruzzi.

De aci se vede, că membrii adunati nu erau in maioritata ceruta de statute spre a poté luá conclusiuni valide si obligatorie pentru intrég'a societate. Se sperá inse venirea membriloru séu a unoru membri ce nu se presentasera inca: dar' si pana atunci, parte pentru ca membrii presenti sé se póta informá si luminá despre multele si momentosele lucrari ce academi'a avea de a indepliní in sesiunea acestui anu, parte pentru a facilitá lucrariile adunării generale pe candu ea se va intruni — presiedintele a inviatu pe membrii adunati a se consultá si a delibérá despre modulu si form'a tenuityi siedintieloru si luării conclusiuniloru in materiile ce concernu societatea.

La asta invitare a presiedintelui toti membrii pre-

senti — afara de unulu — s'a unitu in acea opiniune, că deca considerámu chiamarea si scopulu principalu alu societatii, care este cultivarea si consolidarea limbei romane prin compunerea unei gramatice buna si ratiunala, si prin redactarea unui dictionariu catu se poté mai perfectu si mai completu, si altele ce concernu literile si sciintiele la romani; si deca considerámu, că este de lipsa a prevení intentiunea acelu cari poté directe séu indirecte aru voi ruina societatii acum candu inca abié s'a infintiatu, séu chiar' aru lucrá la a face imposibila stabilitatea, consolidarea si durabilitatea ei; si deca considerámu, că este de lipsa a demintí in fapta insinuările si denunciarile acelu straini de romani, de limb'a si literatur'a romana, si de tote interesele romane, cari tienu că tota societatea academica ar fi fundata pentru scopuri si intentiuni politice: atunci este de lipsa, că si pana ce membrii societatii s' aru aduná in numerulu cerutu de statute pentru tenuitya adunării generale, membrii presenti sé se intrunésca parte in sectiune filologica pentru a studiá si examiná operatele de gramatica si dictionariu ce poté a venitu la delegatiunea societatii in urm'a concursului publicatu in annlu trecut, parte in conferintie private pentru a luá in desbatere ori ce lucrare ce ar' atinge societatea, si a prepará materiile a supra caroru ar' avé societatea a delibérá in sesiunea anului curentu, si a facilitá in estu modu lucrările societatii in adunariile generale.

Unu singuru membru, cum amu dísu, nu s'a unitu in acésta opiniune, ci a sustienutu că membrii adunati n' ar' poté lucrá neci in sectiune filologica, neci in conferintie private.*)

Consultarea, desbaterea érá seriósa, matura, si fórté simtita.

Éca conclusulu.

In considerare, că societatea academica romana, departe de a avé intentiuni séu scopuri politice, ea are chiamarea singuru si numai de a se ocupá cu cultur'a si consolidarea limbei romane, cu inaintarea literiloru si sciintieloru intre romani; in considerare, că membrii presenti sunt pré petrushi de marea si important'a chiamare ce au luat a supra loru atunci candu au primitu a face parte in acésta societate, precum ei sunt pré gelosi pentru subsistinti'a si consolidarea acestei societati; in considerare, că membrii presenti sunt pré determinati a lucrá in cele ce privesc scopulu societatii si pana atunci pana candu asta societate prin venirea celorlalti membri s'ar poté intruni in adunare generala; in considerare, că prin lucrăriile membriloru presenti se poté facilitá pré multu lucrarea adunării generale in completu:

Membrii presenti se constituiescu in conferintia privata, si voru luá la studiu preliminaru ori ce lucrare ce concerne scopulu societatii; ei se voru intruni in sectiune filologica pentru lucrăriile de asta natura.

Atât'a in siedinti'a prima, care a tenuity patru óre continue.

Mai insemnámu, că in asta siedintia s'a alesu Ios Hodosiu de secretariu ad hoc pentru siedintiele acestei sesiuni.

Iosifu Hodosiu.

(Va urmá.)

*) Acestu membru, precum suatemu informati, a fostu dlu Titu Maiorescu, carele mai tardin „vedindu lips'a de rezultate“ — si-a datu dimisiunea.

C E E N O U ?

* * (*De la dieta.*) Intr'o siedintia din septeman'a trecuta ministrulu de interne a pusu pe mės'a casei proieptulu de lege relativu la uniunea Transilvaniei cu Ungari'a. In acestu proieptu de lege censulu de pan'a-cuma se sustiene in Transilvani'a. In siedinti'a din sambet'a trecuta deputatulu Iosifu Hosszu a facutu unu amandamentu, ca censulu din Ungari'a sē se estinda si a supra Transilvaniei. Pertractarea va urmá cātu mai curendu.

* * (*Balu romanesou.*) Tenerimea romana de la univorsitatea din Pest'a in joi'a trecuta a tienutu o adunare, in care s'a decisu in unanimitate, ca si in carnavalulu venitoriu sē faca unu balu in folosulu teneriloru romani mai lipsiti, cari studiēza la univorsitatea de aice. Totu in siedinti'a acēst'a s'a alesu si unu comitetu pentru arangiarea balului.

* * (*Inoa unu balu romanesou.*) Inteliginti'a romana din Timisiór'a in carnavalulu venitoriu va dá unu balu in folosulu Alumneulu natiunалу din Timisiór'a. Balulu va fi insocitu oe concertu, in care érași va participá corulu plugariloru din Chiseteu, sub conducerea bravului loru preotu. Acestu coru la productiunea sa cca d' antâia asisdere a produsu efectu mare, deci acuma va face sensatiune si mai mare, că-ci corulu de atunce a inaintatu multu in perfectiune

* * (*Din Timisiór'a*) primimu scirea imbucuratória, că romani de acolo tienura o adunare, in care se decise infintiarea unei casine romane insotita cu cabinete de leptura. Gratulâmu fratiloru din Timisiór'a pentru acēst'a ideia salutaria, si sperâmu, că aceea cātu de curendu se va si realizá. Óre candu vomu poté impartesî si din Oradea-mare o atare scire placuta?! O casina natiunala pentru romani din comitatulu Bihariei este de necesitate imperativa.

* * (*Nenorocire pe drunulu de feru.*) In nóptea de la 10 noemvre s'a intemplat langa Horovitz in Boemi'a un'a dintre cele mai cumplite nenorociri pe drunulu de feru. Cu inceputulu septemanei trecute in Boemi'a a ninsu multu, éra ventulu a adunatu néu'a la olalta in gramade mari. Din caus'a acēst'a trasur'a de posta de catra Pilsen a intardiātu si langa satulu Augedzu fu silita a se opri, nepotendu strabate néu'a cea grozava. Erá la miédia nópte si intunerecu. In ultimele vagone siedeau 239 de soldati din regimentulu 26. Servitorii trasurei erau ocupati cu delaturarea obstacolului. Trasur'a statu acolo cam patru ore, si sub decursulu acestui tempu soldatii cantau voiosu. De odata resuná in aeru unu tîpetu sfasiatoriu: „Vine trasura!“ Si intru adeveru veniá o trasura de negociuri de catra Pilsen; dar nu mai erá tempu d'a scapá. In momentulu urmatoriu catastrofa teribila se intemplá, trasurile se lovira un'a de alta. Acēst'a scena nu se poté descrie. Dupa trecerea primelor minute de infiorare cei vii si nevatemati alergara intru ajutoriulu celoralalti. In momentulu primu gasira patru morti, mai apoi 66 de raniti, dintre cari cincii morira numai decātu; mai tardfu érași desgropara 20 de raniti, dintre cari trei morira indata si mai multi cu ceva-si mai tardioru. De ore ce soldatii erau in ultimele vagone, ei au fostn mai nenorocosi; dintre ei numai 128 au remasu in stare d'a poté continuá caletori'a. Va sē dica 11 soldati parte au moritu, parte s'au ranitu. In alta di érași au mai gasitu sub nea 20 de morti.

Literatura si arte.

* * (*Calindariulu Gurei Satului*) pe anulu 1869 s'a pusu sub tipariu si va esî cu inceputulu lui decemvre, contienendu totu elaborate si caricature nóue, cari nu s'au publicatu inca. Pretiulu 40 cr., colectantii voru primí de la 10 unulu.

* * (*Teatruulu natiunálu din Bucuresci*), deschisu pentru sesonulu acēst'a cu o festivitáte natiunala, progresa frumosu. Artistii cei mai emininti sunt intruniti pentru realisarea unui scopu sublimu. Zelu, talentu, diligintia, tóte sunt in abundantia; nu lipsesce nimica, numai o clasa a societáti nu pré cercetēza representatiunile, si acēst'a e clas'a boierésca. Diuariulu „Perseveranti'a“ se adresēza catra boeri asié: „O, voi ce purure ve numiti elit'a societáti romane, ce ve risipiti averile in lucsu si in petreceri zadarnice, voi ce ve bateti ca orbii si cersâti gratiile unui impresariu pentru a vi acordá o logia intr' unu teatru strainu, nu vi e rusine de fati'a sórelui care ve incaldiesce pe acestu pamentu strabunu, candu treceti indiferinti pe langa loculu in care se infatisiédia in tóte dílele, capitalei si tieri, sublimulu spectacolu alu traditiuniloru, alu moravuriloru, alu gloriei parintiloru vostri? . . . Dar unu corpu mortu ca boerismulu nostru nu poté sē aiba neci o bataia de anima pentru o idea frámósa séu pentru o idea natiunala!“

△ (*Representatiunea pentru cumperare de arme*) in teatralu din Bucuresci s'a tienutu in 12 nov. st. n. S'a representatu urmatóriele piese: „Cocon'a Chiritia la Jasi“ comedia in trei acte de Vasiliu Alesandri; dupa acēst'a domn'a Matild'a Pascali a declamatu in costumulu natiunálu din Banatu „Copil'a romana“ de Iosifu Vulcanu, si in fine s'a jocat: „Dupa batali'a de la Calugareni“ unu tablou din dram'a lui Bolintineanu.

Din strainetate.

△ (*Presiedintele nou-alesu alu statelor americane.*) Statele unite americane si-alesera acum'a de curundu unu presiedinte nou in person'a generalului Grant. Acestu barbatu, carele ocupa asta-di loculu celu mai onorificu in tóta lumea, este decoratu cu faptele sale eroice si cu virtutile lui republicane si civile. Invingerea, ce o reportá in contra meridianiloru, se poté atribuí eschisivu numai tenacitatii lui. Acēst'a este o caracteristica esentiala a lui, carea o a doveditu Grant chiaru si in copilaria. Dreptu ace'a, in tempulu copilariei lui veni in orasiulu, unde locuiau parintiia lui, o societate cu cai. Grant, carele avea o placere de osebita a calari, se duse si elu sē se delectodie in productiunile ei. Societatea acēst'a avea unu calu, carele erá renumitu prin ace'a, fiindu că aruncá diosu pe ori cine de pe spatele sale, carele cutediá a se calari pe dinsulu. — Grant a avutu o voia nespuse a dovedí, că elu nu se teme a calari acestu calu; deci pasí la midiloculu circului si se urcă pe spatele calului petulantu. Calulu incepú a svérli cu picioarele si a face sarituri grosave: dar' n'a fostu in stare, sē arunce de pe spatele sale pe coconasiulu Grant. Acum veni o moimutia si sarí pe capulu copilului. Grant nici asié nu-si perdú presinti'a si ecuilibríulu; elu a mai voitu sē-i smulga moimuti'a perulu de pe capu, decātu sē renuncie la grori'a dejá castigata. — Atunci capetá Grant primele aplause din partea publicului, éra mai tardfu aplaudá tóta lumea pe invingatoriulu de la Richmond si Viksburg.

△ (*O mica statistica despre cele ce se petrecu in Homburg.*) O fóia franceza publică o aretare detaiata despre banii, ce au circulatu in Homburg la banc'a de jocu in decursulu sezonului trecut de scalda. Banc'a — de la midiloculu lui Augustu pana la m. lui sept. — a aretatu unu castigu de 631,900 taleri. Acesta suma intrece pe tóte castigurile de mai nainte, ce le-a pusu banc'a in pusuariu. Directiunea a pusu in circulare 800,000 de taleri, va se dîca, atátia a pusu pe mész'a cea verde; pentru fiecare séra erau destinati 300,000 taleri, inse jocatorii n'au avutu nici odata norocu de a atacá barem diumetate sum'a acést'a. Unu marquis francezu a lasatu in sezonulu trecut pe mész'a acést'a: 100,000 de franci, unu italianu: 10,000 de taleri, unu muscalu 12,000 de ruble. Intre ospetii din Homburg n'a fostu nici unulu, carele sê nu-si fi incercatu noroculu barem cu câti-va franci. Proto-banchirulu meseloru de jocu erá unu prusianu betranu de 60 de ani, carele acú de 18 ani se afla in calitate de oficialu de banca; dinsulu se numesce oficialulu „cu man'a norocósa“, pentru cá man'a lui a maturatu celu mai multu venitu pentru societate. Aretarea din carea estragemu noi datele presinte, nu face amintire de ore cari castiguri mai insemnate, singuru despre unu comerciantu din Hamburg dîce, cá acést'a ar' fi castigatu cam la 8,000 de taleri. Este interesantu, ce se scrie despre unii matadori hasardi ai acestei pescere de jocu. Mesele verdi au dejá ospetii loru regulati de mai multi ani, cari posedu óre care capitalu de reserva de câte-va mii de taleri, carea suma inse nu este de ajunsu pentru o viétia mai comóda. Acesti-a se apropria de mésa in cea mai mare linisce si de regula dobendescu câte-va mii de taleri la anu, apoi se retragu si traiescu lume alba. Monsieur Combe este de 60 de ani, gavaleru din talpe pana'n cresetu, de candu erá de 16 ani, in totu anulu a petrecutu sezonulu de véra in Homburg. De regula castiga câte 3—4000 de taleri, câte o data si mai multi. Ruker, unu capitalistu din Heidelberg, este de totu pasionatu a se jocá si dupa ce a dobinditu 60—70 de franci, de locu se pune la champagne si bordeaux; de alta data nu bea, decátu apa si bere. Mai sunt aici si alte fisonomii interesante, pe cari le poti cunoşce, déca vei locuí barem numai o septemana la scaldele din Homburg. Cea mai interesanta viétia a fostu a lui Angelo Parmio „italianulu celu placutu“, carele a repausatu in vér'a trecuta. Elu a fostu morbosu in unu tempu mai indelungatu; astfeliu morbulu i-mistui tóta averea positiva, incátu banc'a l'a inmortentatu in unu sicriu coloritu. Signorulu Parmio tóta averea si-o a jocat'o aici, in urma numai atát'a sê castige, in câtu sê póta traí de pe o dí pe alt'a

△ (*Acum'a mai decurundu*) s'au ocupatu mai multi scriitori cu imperatoarele Napoleonu, si cei mai multi au afirmatu, cá dinsulu este unu omu de lume, carui-a i-placu bancheturile si placerile sociale. Adeverulu inse este, cá e ingreunatu de cugete. Dinsulu, ca parinte si-aduce aminte adese de od'a lui Haratiu, carea dîce: „mórtea nu face deosebire intre palatiulu regescu si intre colib'a tieranésca,“ — si prin urmare ingrigirea lui e, cá cum ar poté ascurá tronulu franciloru pentru famili'a lui. Mai multu lu-pune pe cugete fiulu seu, carele in desvoltarea sa spirituala a remasu indreretru de contemporanii sei. Caus'a acestei-a: este mama-sa, carea a voitu a creá din fiulu seu unu adevveratu cavaleru, prin urmare a trebuitu sê fia de facia (prunculu) la tóte petrecerile si solemnitätile. Astfeliu apoi, si-perdú tóta voi'a pantru a studiá. Memori'a inca i-e cam

secundaria. — Deci parintele seu acum'a si-indrépta tóte silintiele, pentru a delaturá totalminte aceste defecte ale creşterei fiulu seu, si a-lu face sê se dedee cu lucrurile mai serióse, ca asié sê póta fi demnu de puse-tiunea, ce are sê o ocupe in viitoriu.

△ (*Lege electorala in Ispani'a.*) Fóiele spaniole si dupa ele tóta diurnalistic'a européna publica legea electorala a Ispaniei. In virtutea acestei legi intru adevveru liberale si democratice, alegerile atátu pentru consieliele comunali, câtu si pentru reprezentatiunile provinciali si Cortes-uri se voru intemplá pe basea votulu universalu. Fie-care cetatianu, carele are etatea de 25 de ani, va avé dreptulu de alegere. Provinci'a, carea are dreptulu de a alege mai pucini de siese deputati, va formá numai unu cercu de alegere. Provinci'a cu dreptulu de 6—10 deputati se va impartí in dóue cercuri de alegere; ér cea cu dreptulu de mai multi de 10 deputati se va impartí in trei cercuri alegatóric. Pe 45,000 de suflete cade unu deputatu. Alegerile pentru Cortes-urile constituante voru durá trei díle. Listele de alegere se voru compune de la 15 pana la 25 noevre. Numerulu deputatiloru alegandi se urca la sum'a de 350. Asupra modulu de alegere, ce are se fia intrebuintatu in colonii, va aparé o lege speciala.

△ (*Statistic'a venituriloru anuale a continentulu.*) Veniturile anuale ale continentulu facu 2,800 de milióne de taleri, subtragendu-se de aci speşele incasării, remane o suma de 2,240 de milióne. — Speşele anuale inse se urca la sum'a de 2,500 de milióne, prin urmare intre impregiurári normali resulta unu deficitu de 250 milióne. — Din aceste capii domnitori consuma 59 milióne, militi'a 780 de milióne, speşele de resboiu se computa la 780 milióne, la olalta 75%; asié pentru agricultura, industria, instructiune si alte interese publice remanu numai 25%. Computu demnu de seclulu alu noue-spre-diecelea!?

△ (*Incercare de asasinatu.*) Redactorele primariu alu diuariulu neapolitanu „Itali'a“ fu, in lun'a trecuta, obiectulu unei incercári de asasinatu. S'a descarcatu asup'r'a lui unu pistolu fórte aprópe, Asasinulu — din norocire — nimeri orologiulu, ce diuaristulu lu-portá in sinu. Asasinulu indata arestatu, dechiará, cá a voitu sê resbune principii din cas'a burboniloru pentru articoliu publicati de „Itali'a“ inontra loru; dinsulu este unu vechiu oficiu din armat'a regelui Neapolului, facutu oficiu de catra Franciscu II. Elu se numesce *Ulissy Gambella*, nascutu la Neapolu. A fostu pusu la dispositiunea justitiei. — Esemplu, cá si omenii cei mai depravati, precum este intrég'a familia a burboniloru, inca si-au partisanii loru si inca resoluti pe mórte si pe viétia!

△ (*O istarióra despre trichini.*) In Americ'a, suntu doi ani de díle, a domnitu o mare spaima. Ómenii se temeau grozavu de trichini (o bóla de porci.) In decursulu tempulu, acésta spaima mai cá a disparutu; cu tote acéste câti-va indigeni din Ohio nu suntu inca pana asta-di pe deplinu asigurati in ceea ce privesce *trichinii*. — Astfeliu unu proprietariu irlandezu cu numele O. Cromvell, carele posede unu stabilimentu — dintre cele mai frumóse din pregiurulu Cincinatti, — pentru creşterea rasei de porci. Deci perdiendu elu in restempu de dóue septemane 14 porci, fu — in ipocrisi'a lui — convinsu, cá trebuie sê atribue eceste perderi bólei trichiniloru. De atunci elu a devenitu morosu si taciturnu; avea candu si candu distractiuni cu strainii. In fine acestu omu intr'o deminétia se desceptá in ideea,

câ elu inca are trichini. Acésta ideea intr'atât'a lu-infricósià încâtu si alergà la mediculu seu si i-impartesî acésta descoperire. — Mediculu pufói de risu — Amice — dîse — decâ trichiniloru nu suntu supusi, decâtu numai porcii! Tóte ratiunamintele doctorului nu potura sê convinga pe acestu ciudatu bolnavu imaginariu si ipocritu. Desperatu, dînsulu se adresà catra unu veterinariu (medicu de vite), care lu-puse de i-povesti tóte simptómele bólei. Dupa ce esaminà pe suferindulu cu cea mai mare seriositate, scrise o ordonantia, pe carea suferindulu se grabi a o duce numai decâtu la spitieru. Acestu din urma deschide recept'a si ceti: „Aducatoriulu acestui biletu este atinsu de trichinós'a. Dupa prescriptiunea formala a legislatiunei statulu asupra episootiei, tèresce pe bolnavulu in curtea dtale, léga-lu ge unu paru si-lu junghia. Cur'a a fostu perfecta.

△ (*Scirile mai prospete*) sosite din Madridu constatédia óresi care scisiune de partida. Diurnalulu „Opinion nationale“ afirma cu tóta positivitaea, câ partisanii Isabellei si cei-a ai lui Carlos s'ar fi intrunitu. — Se suna mai departe, — ce ascépta inca constatarea — câ insii democratii inca suntu nemultiemiti cu guvernulu actualu pentru cuventulu, câ ordinatiunile lui cele mai nóue marginescu dreptulu de reuniuni si punu la cestiune libertatea provinciiloru.

△ (*Unu ucasu muscalescu.*) Diurnalele rusesci publica o ordinatiune guvernamentala, in urm'a cârui-a in calendarile din 1869 nu este ertatu sê se puna regatulu polonu separat, ci orasiile „provinciei de Vistula“ sunt a se pune in ordine alfabetica cu orasiile imperiului rusescu.

△ (*Vorbirea lui Stanley.*) Diurnalistic'a européna de vr'o dóue díle încóce se ocupa cu analisarea cuventárii ministerului poternicu alu Britaniei lord Stanley, tienuta alegatoriloru sei, din carea estragemu urmato-rielle: „Viitoriulu Europei — dîce Stanley — este de totu obscuru. Grandiósele pregatiri se potu censiderá in totu casulu de oresi cari isvore ale unui resboiu europeanu, inse spiritu resboinicu nu domnesce nicaiurea, ei mai multu domnesce o ingrigire, câ va erumpe resboiulu, din care incidinte apoi voiesce fie-cine sustienerea pabei. — Prusi'a n'are neci o cauza pentru resboiu, de órece *eredirea conducerei Germaniei i-este asigurata.* Este verosimilu, câ Franci'a ar voi a se opune acestei unificári, inse barbatii de statu ai Franciei incepu a prevedé lips'a neincungiaravera acelei inificári. Maioritaea poporulu francesu este pacinica; Imperatorele Napoleonu cunósce pe deplinu situatiunea presinta, si se póte afirmá, câ decâ pacea va durá inca doi ani, atunci va se urmeze o desarmare generala. Deci Angli'a va face totu ce-i va sta in putere, numai câtu-se intielege de sine — intre anumite margini. — Ministerulu dupa aceste a facutu amintire despre starea imperiului otomanu accentuandu, câ nu este ertatu a-lu desconsiderá: câ pericululu amenintatoriu in contra Portei este a se cercá in referintiele interne ale imperiului. Relativu la grecii din Turci'a dîce: grecii din imperiulu otomanu au se iee in considoratiune, câ anarchi'a nu este neci odata progresu, si destruirea nu produce inflorire neci odata.

Gácitura numerica.

De Luis'a Murgu.

O10 6a7u e571 4e 512i6i65a,
56u11ga 4u16e 5i 12u1165a;
É2 7i95io2u1u 7eu 13elaiu,
6a 5i 12102i1e 413 11aiu.

14i1113e7e1e—71 i306i37e,
11i—a92i34u a11o24 12ie213i37e,
11e 572a9627a'n 2aiu 4e 402u,
5i—a411i2a34u—7e 7e—a4o2u.

4e iu13e56i 5i 7u 6a 11i3e,
5ê 9o7u 62e4e 5i1i6'n 5i3e:
12â—7i a11o2ulu 5i8i1a7u,
92i3 u3u 4u16e 5a2u7a7u!
15a5i1iu 13u4e56u.

Deslegarea gacituroi de siacu din nr. 36:

Unu doru.

Nu-mi doru de paserica,
Nici de fraged'a florica;
Nu de stéu'a cea din diori,
Nu de lun'a-ascunsa 'n nori,
Nu de venturi suspinande,
Nu ducu doru de dîne blande,
Ci mi-doru de me topescu,
Dupa mandr'a ce-o iubescu.

Deslegare buna primiramu de la domnele si domnisiórele: Mari'a Gerdanu nascuta Cernetiu, Ana Olteanu nasc. Popu, Ros'a Popu n. Muresianu; Elisabet'a Olteanu, Cornelia Cadariu, Laur'a Jonescu si de la domnii Simionu Mihaltianu, Ladislau Popu, Tom'a Rosiescu si Joanu Micu.

Deslegarea gacituroi numerice din nr. 35, o mai primiramu de la domnisiór'a Elisabet'a Olteanu.

POST'A REDACTIUNEI.

Tabloulu nationalu pentru somestrulu acest'a se ospodéza necontentitu si pana 'n finea lunii presinte lu-voru primí toti stimatii nostri prenumeranti. Pan' atunci ne rogâmu de paciintia.

Varadia. Multiamita pentru portretulu pretiosu. Lu-vomu publicá in lun'a lui ianuariu. De biografia ne vomu ingrigi.

Blasiu. Dlui M. Binevoesco a ni tromite biograff'a despre care vorbiramu la Gherla.

Abonamente pentru Romani'a se primoscu in librar'ã dloru Socacu et comp. in Bucuresci, de acolo se face si espeditiunea foii nóstre pentru tóta Roman'ã libera.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin Alesandru Kocsi. Piat'a de pesci Nr. 9.